

FÜGGETLEN UJSÁG

POLITIKAI, GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI KÉPES HETILAP,
A „MAGYAR GAZDASZÖVETSÉG“ KÖZLÖNYE A MAGYAR NÉP SZÁMÁRA.

MEGJELEN MINDEN VASARNAP.

Hétfőre 2 frt 60 kr.
Keddre 1 „ 30 „
Negyedévre 70 „
Egyes szám ára 6 krajczár.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos
ZSITVAY NÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
IX. ker., Üllői-út 25. szám. (Köztelek).

Erzsébet királyné.

1837–1898.

Egy örült, minden emberi érzésből kivetkőzött gonosztevő f. hó 10-én a svájci Genf városában orozva legyilkolta Erzsébet magyar királynét.

Gondolkodásunk fonala megszakad, szivünkben elfagy a vér a gyalázatos gaztett hallatára. Testben és lélekben beteg nőt ért az orgyilkos fegyvere, megfosztván ezzel Magyarországot a legszeretettebb királynéjától, a ki a magyar népnek valódi anyja, igaz patronája vala.

Bánatunk nem lel szavakat keserve kifejezésére. A fájdalom által majdnem szentté avatott királyné hét fájdalmas törrel átütött szivébe ütötte a nyolczadikat az orgyilkos, megsemmisítvén a legszeretettebb királynét, a legjobb anyát, a leghivebb hitvest, a legjótékonyabb asszonyt.

Testileg elveszítettük őt, de jóságos szellemének emléke örökké fog a magyar nemzet fiai közt élni és sulyos gondunkban ő — a ki földi patronánk vala — bizonyára szószólónk lesz égi patronánknál.

Jó öreg királyunk számára pedig Éghez esdünk: adjon erőt neki a kormányzás sulyos gondjainak bölcs továbbvitelére.

A gyilkos merénylet.

Szeptember 10 én alkonyattájt kevéssel 6 óra előtt érkezett a székesfővárosba Svájez *Genf* nevű városából a század legnagyobb és legborzasztóbb tragédiájáról az első hihetetlennek látszó, szűkszavú távirat, Erzsébet királyné, Magyarország felséges uralkodónőjének meggyilkolásáról.

A szomorú hírt senki sem akarta elhinni, míg a lapoknak külön kiadásaiából a közönség a valóságról teljes meggyőződést nem szerzett. A hivatalos közlések szerint a rémes eset részletei a következők:

Erzsébet királyné, egyetlen fiának bold. Rezső trónörökösnek gyászos kimulása óta folyton utazott s a természet fenséges gyönyöreinek szemléletében kereste a gyógyító irt bánatos szívének beheggedni nem bíró szívére. A múlt héten Svájez *Genf* nevű városában időzött s a Beau-rivage nevű (olvasd Borrivázs) fogadóba lakott.

Ugyanakkor érkezett *Genf*be egy párisi születésű *Luccheni* nevű olasz anarkista azzal a szándékkal, hogy az ott időző orléansi herceget meggyilkolja. A herceg azonban már elutazott *Genf*-ből, ekkor hallotta *Luccheni*, hogy Erzsébet királyné *Genf*be jött. Rögtön elhatározta az elvetemült, hogy a királynét fogja meggyilkolni és ezért folyton a királyné nyomában járt.

Szombaton hajnalban az olasz már lesbe állott a fogadó közelében. Türelmesen várta, hogy mikor pillant meg valakit a királyné kíséretéből. Senkit sem látott, a míg azután délután 2 óra tájban a királyné lépett ki *Sztáray* grófnő kíséretével, hogy a tavon levő hajóállomáshoz menjen, honnan hajókirándulást akart tenni *Territet*be.

A gyilkos ekkor elhagyta helyét és a part mentén elhuzódó fasor tizenkettedik fája mögött, a hol a királynénak el kellett mennie, lesbe állott. Háromszögletű hegyes fűrész-reszelőjét, melylyel a merényletet elkövette, kabátja ujjában tartotta elrejtve.

Nem sokáig kellett várakoznia. Néhány percz mulva közeledett a királyné, csak udvarhölgye és egy szolga kísérte, mert kíséretének többi tagja vonaton utazott *Territet*be. A felséges asszony lassu léptekkel ment a kikötő felé, ekkor egyszerre egészen közelébe tolakodott egy val tekintetű fiatalember, szétlotta a kíváncsiakat, elszántán a királynéhoz lépett és erős ütést mért jobb mellére.

A királyné megtántorodott, a merénylet pedig megfordult és futni kezdett, de a közelállók rögtön elfogták és rendőrség kezébe adták. Az udvarhölgyön nagy ijedtség vett erőt s azt kérdezte a királynétől:

— Visszatérjünk-e felség a hotelbe?

— Nem, — válaszolt a királyné — csak mellbe ütött, valószínűleg az órámat akarta ellopmi.

A merényletet sokan látták, a többi között a

fogadó kapusa is, a ki izgatottan a királynéhoz futott.

— Mi az, felség? ... kérdezte sápadtan.

— *Semmi, semmi!* ... felelte a királyné s összedelve magát, *Sztáray* grófnő karjára támaszkodva folytatta utját. A hajóhídon át a hajóra ment, intett a kapitánynak, mire a hajó elindult. De alig ment néhány másodperczig, mikor a királyné elsápadt, lehanyatlott s *ájultságából egy-két másodpercz mulva tért magához*. Révedező szemmel nézett maga elé s halkán sugta:

Mi történt? ... Mit esnáltak velem? ...

Aztán újra elveszítette eszméletét és többet magához sem tért.

A hajó ekkorra már messze járt s a kapitány, a mikor látta, hogy a felséges asszony nem tér magához, rögtön visszatért a *genfi kikötő*be. A mint ez megtörtént, felemelte a mozdulatlan királynét és levitte kabinjába. Vele ment *Sztáray* grófné is.

Ágyba fektették az áldozatot, s hogy egy pillanatnyi időt se veszítsenek, a kapitány elővette zseb-kését és föl vágta a királyné fűzőjét. A visszatartott, leszoritott vér ebben a pillanatban kiesordult a királyné melléből s világos lett, hogy az az ismeretlen fiatal ember gyilkos merényletet követett el.

Közel jártak már a parthoz s a matrózok néhány utazó segítségével hordozható ágyat hevenyésztek, ráfektették a királyné merev testét és vitték vissza a szállóba.

A szállóban ágyba fektették és két orvos, a ki nyomban ott termett, élesztési kísérletet tett, majd mesterséges lélekzést kísérelt meg. Minden fáradtság, minden kísérlet hiábavaló volt.

Látták, hogy a merénylet feltétlenül halálos végű s gyorsan papért küldtek. A királyné még lélegzett, mikor a pap megáldotta, a vallás utolsó vigasztalásában már nem részesíthette, a sokat szenvedett szív megszűnt dobogni. Magyarország királynéja meghalt.

A gyilkos.

A gyilkos bestiának neve *Luccheni*, olasz születésű anarkista, Párisban volt munkás. A svájezi törvények szerint nem lehet kárhuzatos fejére mérni a halálbüntetést, mert Svajecban a legszigorubb büntetés az életfogytiglani börtön. A gyilkost azonnal elfogták, a ki azt vallotta a vizsgálóbíró előtt, hogy az orléansi herceg meggyilkolása végett jött *Genf*be, de a herceg már elutazott s ő a lapokból értesült, hogy Erzsébet királyné *Genf*be jön; elhatározta, hogy megöli. A királynét az ezredéves kiállítás alkalmával Budapesten látta s *Genf*ben azonnal felismerte. Ő tudja, hogy a hatalmasok kiirtásánál ezzel a büntetssel nem sokat tett, *de legalább példát mutatott*

A gyilkos olasz anarkista előbb a támadott zürzavarban elfutott, de nem mehetett messze, mert elfogták, a mikor is a gazember elkezdett dalolni, nevetni és úgy kiabálta:

— Csakhogy jól sikerült. Csakhogy halálos volt a döfés!

Erzsébet királyné.

Erzsébet királyné a bajorországi Possenhofenben született 1837. év karácsony első napján, mint Miksa bajor herceg és Ludovika hercegné második leánya. Gyermekkorát szülei körében töltötte, távol az udvari élet zajától a szabad természet ölében, a mely iránt minden pompa és ragyogás közt is megőrizte ragaszkodását. Még nem volt 16 éves, midőn Ferencz József császár 1853-ban eljegyezte. A menyegző 1854. év április 24-én ment végbe Bécsben s a nász hírére

a némán szenvedő magyarságon valami különös érzés vett erőt, megérezte, hogy miye lesz neki ez a fiatal bajor hercegleány, kinek szelíd tekintete, esodaszép jószágos arca elbűvölt mindeneket. A magyarság remélni kezdett; szinte vallásos hitévé vált, hogy az új hitves esodás lelke hozza létre a nemzet és fejedelme közti kibékülést. A nemzet nem esalódott; bár nem volt jelen a fejedelmi menyegzőn, de érezte, hogy az uralkodó esküvőnapja a magyarság föltámadásának születése napja. Hódolatát csak akkor tehetta le az uralkodóné lábai elé, midőn 1857-ben közénk jött s ekkor a nemzet lelkéből elemi erővel áradt ki az éveken át mélyre rejtett szeretet. A királyasszony díszes magyar öltözetben vonult föl Budára férje oldalán. Az elhagyott budai várak többször látta ezután a királyt s közeledett az engesztelődés az uralkodó és a nemzet között, a melynek felséges asszonyunk volt az angyala. Az 1867-iki kiegyezésnek ő volt egyik legnagyobb tényezője, mindenki tudja, hogy neki köszönhetjük, hogy királyunk helyreállította az ország alkotmányát, mert ennek kivívására Deák Ferencz bölcsessége egymagában nem lett volna elég. Hogy mégis beállott a nagy fordulat, annak köszönhetjük, hogy két szószólónk volt a királynál: az igazságunk és a királynénk.

Erzsébet királyné.

A felséges asszony nemes szive megértette azt, hogy a magyar nemzet az, melyre a Habsburg-ház az egész nagy birodalomban egyedül támaszkodhatik váltságos időkben. Áldott jó szive vonzotta őt az alkotmányától megfosztott s a dinasztia ellenségének tartott magyar nemzet felé; megszerette ezt a nemzetet fájdalommal gyászában, néma fájdalmában. Jó akarata még inkább fokozódott Magyarország iránt, midőn a porosz háború idején Budapesten vonult meg gyermekeivel s bő alkalma kínálkozott a magyar viszonyok megismerésére s annak a korszakalkotó nagy történelmi eseménynek előkészítésére, mely fényes, aranyos betűkkel van fölveve az 1867. évi I. törvényezikben. Hogy eljött felénk a virradat, nagy érdeme van ebben neki; a politika úgy nevezte ezt a virradatot, hogy kiegyezés, alku, melyet a lovagias fejedelem kötött egy becsületes nemzettel; pedig nem alku volt ez, hanem béke, melynek olajágát hófehér galamb: Erzsébet királyné hozta meg nekünk.

1867 június 8-án, pünkösd napján volt a koronázás ünnepe, a midőn a király s a királyné fejére tették fényes ünnepségek között Szent István koronáját s a magyar nemzeti élet újraébredésének ez a nap volt az első sugaras napja,

melyet a nemzet minden évben megünnepel.

A koronázás után aztán minden évben eljött a királyi család Magyarországra, hol több, hol kevesebb időt töltve itten. A felséges asszony kivált Gödöllőn szeretett lakni.

Gödöllői tartózkodása, a hol a gyermekeivel a nép között élt, nagyon fokozta azt a hódoló tiszteletet, melyet egész Magyarország érzett iránta. Az egész nemzetet meghatotta, midőn a királyné elment Deák Ferencz ravatalához imádkozni és koszorút helyezett a haza bölcsének ravatalára.

Gyermekei nevelése mellett a vadászatot és más sportokat szenvedélylyel űzött. Hires lovas volt, kitűnő turista és jeles vívó.

Szörnyű csapást mért rá Rudolf trónörökös végzetes halála. A fájdalom egészen megtörte, megrendítette kedélyét és utazásokkal akarta megnyugtanni mélyen sebzett lelkét. Beutazta egész Európát. Korfuban szeretett tartózkodni és gyönyörű palotát építtetett, Rudolf trónörökös emlékére.

Csaknem állandóan külföldi fürdőhelyeken tartózkodott. Legutóbb Magyarországon akkor szerepelt királyi férje oldalán ünnepies aktusnál, mikor az ezredévi kiállítást megnyitották. Akkor is mély gyászban jelent meg és néhány pereznői tartózkodás után távozott.

A magyar nemzet nagy fájdalma és gyásza híven tükröződik vissza Jókainak a koszorus írónak ez egyszerű keresetlen szavaiban:

„Ha ezt a fényes alakot, ki egész életén át trónon és a nép között csak jót tett s áldást osztott, nem védte meg az ég, kit hívjunk akkor, hogy adjon vigasztalást mélyen sujtott uralkodónknak, árván maradt nemzetünknek! Ez a kihullott szent vér esatoljon bennünket még szorosabban egymáshoz!”

A király gyásza.

A rettenetes csapást Paar gróf hadsegéd, Thun gróf osztrák miniszterelnök és Lichtenstein herceg főudvarmester igyekeztek Ő felségével lehető kiméletesen tudatni. Schönbrunni kastélyában érte a gyászhir az ősz uralkodót, a ki éppen magyarországi utjára készült. A királyt a hir valósággal lesujtotta, mélyen megrendülve fogadta Paar gróf előkészítő szavait s mielőtt ez átadta volna Sztáray grófnő táviratát, Ő felsége felsóhajtott s csak ennyit mondott:

— *Ez életemnek legborzasztóbb órája!*

A király megrázkólt, fejéhez, majd szívéhez kapott, aztán úgy látszott, mintha egy-két lépést akarna tenni, de egyszerre elhagyta az ereje és le kellett ülnie. Aztán egy-két perezig tompán nézett a levegőbe és végül mélyen felsóhajtva így szólott:

— *Tehát ettől a csapástól sem kimélt meg a régzet! Ez volt a legborzasztóbb, a mivel sujthatott!*

Környezete bámulta az ősz uralkodó nagy lelki erejét, a melylyel az első fájdalom kitörése után a jelentéseket átvette és az intézkedéseket megtette. Keveset beszélt s csak arcán tükröződött vissza az iszonyatos fájdalom és kétségbeesés. A környezet a legrosszabbra el volt készülve, arra t. i., hogy az első fájdalom után, a kétségbeesés és lelki szenvedések az éj folyamán újból erőt fognak venni az ősz királyon s éjszakára két orvost is rendeltek a kastélyba.

— *Megfoghatatlan: Igazán megfoghatatlan* — mondá zokogva az uralkodó, *hogyan gyilkolhatták meg azt az*

asszonyt, a ki világeletemben senkit sem bántott és mindenkivel csak jót tett.

Mária Valéria kir. herezegnö vasárnap reggel érkezett meg s megrendítő volt a király és leánya közti találkozás. Göresösen zokogva borult a királyleány atyja keblére, ki szorosán magához ölelte s össze-vissza esókolta. Sokáig esüggött apa és leánya egymáson, s zokogtak keservesen . . .

A törvényhozás részvéte.

A gyászba borult ország részvéteinek kifejezésében első volt a magyar törvényhozás. A mélyen megrendítő csapás első hírére megszűntek a politika hullámverései, a különböző pártok, melyek alig 24 órával előbb még harcra edzetten állottak szemben egymással, egygyé forrtak a közös nagy gyászban.

A képviselőház fájdalmas érzületének kifejezést adandó, vasárnap délelőtt tartotta rendkívüli ülését. A miniszterek, a Ház tisztviselői, képviselők, az összes pártok elnökeikkel élükön fekete gyászruhában jöttek el a Házba, mely előtt az egyetemi ifjuság tömör sorokban sorakozott, hogy részt vegyen ő is az ország gyászában. A karzatokon is csupa feketebe öltözött ur és hölgy ült, kik a terem képeinek komor méltóságát hatásosan egészítették ki. Számos mágnás és mágnás asszony volt látható.

Szilágyi Dezső a képviselőház elnöke foglalta el az elnöki széket a szomorú ülésen, s az országot ért csapás felett a képviselőház fájdalmát remegő szavakkal tolmácsolta, melyek mindegyike egy-egy remek gondolatot fejez ki. Megemlékezett röviden a királyné erényeiről és tulajdonságairól. A Ház minden tagja mélyen megilletődve hallgatta ezt a fenségesen szép beszédet, melynek befejeztével indítványt terjesztett elő az elnök, hogy miként nyilvánítsa a Ház a maga részvétét.

Szilágyi beszéde a következőleg hangzott:

Tisztelt Ház! (Elnök és a Ház tagjai fölállanak). Ama rettenetes tett hire, melyet a Háznak bejelentek, ott ül már minden arczon a gyászban, ott reszket fájdalmában minden szívnek, mely Szent István birodalmában dobog.

Erzsébet királynét a tegnapi napon elragadta a gyilkos merénylet a trónról, melyről csak vigaszt, csak áldást árasztott mindenfelé, elragadta felséges férje oldala mellől, ki a legsúlyosabb napokban, mely embert és atyát érhet, hálát adott a Mindenhatónak, hogy ily élettársat rendelt oldala mellé.

A törrel átszurt fejedelmi szív előtt mély fájdalomban megtörve állunk, lelkünkben felmerülnek a multak boldog és bus emlékei, annak a királynénak képe, kinek fejedelmi erényei és

nemes szive annyit tettek a trón és nemzet elválaszthatatlan összeforrasztására és a kinek lelkében visszhangot keltett minden nemes és nagy törekvés, mely az egész nemzetből a trón felé szállott és áldó, ápoló kezét terjesztette ki azokra: és látjuk öt nehéz idők folyamán a legsúlyosabb emberi szenvedések alatt, roskadozó egészséggel, megadással tűrni és szenvedni mindazt, a mit a Mindenható keze reá mért; és tengerében az emésztő fájdalomnak őrangyala maradt felséges férjének és népének.

Nehéz, nehéz ezt elviselni!

Áldott és szent legyen emléke, mint igaz és el nem muló a hódoló ragaszkodás és szeretet, melylyel a nemzet környezte.

Elhelyezzük azt hiven a fenntartó nemzeti érzések kincstárába és emléktáblájára reáírjuk egy nemzet háláját.

És odanyújtjuk ezt felséges urunknak és királyunknak is. Leljen nagy és kötelességérzettel megtelt szive némi vigasztalást abban a tudatban, hogy a fenséges házát ért csapás feletti fájdalmában a nemzet vele osztatlanul együtt érez és soha el nem enyészhetik az a jó, a mely a trónról jön!

Ez alkalomból a t. Ház elé a következő előterjesztéssel járulok:

Kérem, hogy fejezze ki a Ház helyeslését, hogy e rendkívüli ülést összehívtam. (Helyeslés.)

Fejezze ki a Ház mély fájdalmát és hódoló részvétét Ő felségének, királyunknak.

A mód iránt e pillanatban nem nyilatkozhatok, mert az előzetes érintkezésre, melyek a módozatra irányadók, időm nem volt.

Határozza el a Ház, hogy a boldogult királyné emléke és a nemzet hálája törvénybe iktattassék; (Élénk helyeslés.)

határozza el a Ház, hogy az országos gyásznak megfelelőleg üléseit felfüggeszti és az első ülést a temetést követő harmadik napra, d. e. 10 órára hívja össze az elnök, mely a Ház további munkálkodása fölött határozni fog; (Helyeslés.)

addig hatalmazza föl az elnököt, hogy oly üléseket összehívasson, melyen egyedül és kizárólag csak a Háznak a temetésnél való részvétele és a gyászszal kapcsolatos további intézkedések fölött fog határozat hozatni; (Helyeslés.)

mondja ki a Ház, hogy tagjai 30 napig gyászt fognak viselni, (Helyeslés.)

és rendelje el, hogy határozatai a főrendekkel közöltetni fognak szives hozzájárulás végett. (Helyeslés.)

Ugyancsak délelőtt tartott ülést a főrendiház is. A kormány tagjai itt is megjelentek, a karzaton nagyszámu közönség foglalt helyet az elnöki széket fekete draperiával borították be. Az ülést *Daruváry* Alajos vezette, a ki szép és hangulatos szavakkal méltatta az ország nagy fájdalmát. A főrendiház egyhangulag hozzájárult a képviselőház határozataihoz.

Az ország gyásza.

Kegyetlen hire királyasszonyunk meggyilkolásának bejárta az egész országot, bezugott minden magyar házikóba. Mindenfelé a mélységes mély fájdalom és megdöbbenés kelt ki e hír hallatára a szívek fenekéről. Az ország lakosságát rendkívül lesújtotta a királyné tragikus halála.

A főváros.

A királyasszonyért való gyászbán szomorúságban előljár a székesfőváros népessége. Ismerős emberek az utcán szomorú lemondással szólnak egymáshoz. Nagy szürke palotákról, hatalmas gyászlepel ereszkedik alá, a tükrös kirakatokban pedig fekete fátyollal bevont gázlángok hintenek méla fényt Erzsébet királyné képére; ez a kép, a mely üdeségében ábrázolja a nagyasszonyt, ezer meg ezer példányban kel a gyászeset óta.

A székesfővárosban szombat este 6 óra tájt terjedt el a lesújtó hír, a napilapok külön kiadásait csak úgy öntötték nyüzsgő, zajongó népe közt a széles utcáknak és tereknek. Egyszerre siri csönd, halotti némaság tanyája lett a zajos város. Vendéglők, kávéházak, mulatóhelyek kiürültek, mindenki övéihez sietett a szomorú, lesújtó hírrel. A muzsika elnémult mindenütt s a főváros egyetlen éjszaka alatt igazi gyászvárossá alakult. Az a mérhetetlen, fájdalmas részvét, a mely mindenek szívért eltölti, kifejezést nyert a főváros külső képén is. A miniszteriumokra, az állami épületekre, a két városházára, színházakra, egyetemekre, iskolákra, bírósági és egyéb középületekre kitűzték a gyászlobogót. A dunai kikötőkben, valamint a hajókon félárboezra eresztve lengenek a lobogók. Az idegen államok konzulai gyászfátyolos nemzeti zászlóikat tűzték ki. A királyné arcképét gyászkeretes emléklapokon árulják mindenfelé, valamint a különféle gyászjelvényeket is. Az összes testületek és egyesületek osztozkodnak a gyászbán. Meghatóan nyilatkozik a részvét a főváros elhagyatottabb részeiben is. A legszegényebb néplakta városrészekben is majd minden házon fekete zászló leng, vagy az ablakba van téve a gyásznak valamelyes jelképe. A nép éppen olyan szívből gyászolja a jó királynét, mint az előkelő társadalom, melynek tagjai még az utcákon is gyászruhákban mutatkoztak. A főváros külsőleg éppen úgy gyászol, mint Rudolf trónörökös halála alkalmával vagy a Kossuth-gyász idején.

A székesfőváros köztörvényhatósága vasárnap délután tartott rendkívüli közgyűlésén *Márkus József* főpolgármester indítványára elhatározta, hogy:

Ő felsége, szeretett királynénk emlékét ülésének jegyzőkönyvében megörökíti és abban a székesfőváros közönsége legmélyebb fájdalomának kifejezést ad;

Ő császári és apostoli királyi Felségéhez, legkegyelmesebb urunk, királyunkhoz, a székesfőváros közönségének mélyen érzett fájdalmát, hódolatteljes szeretetét és egyuttal változhatatlan hűségét, ragaszkodását és szeretetét tolmácsoló föliratot intéz;

a székesfőváros a temetési gyászünnepeken küldöttségileg vesz részt, mély gyásza jeléül a törvényhatósági bizottság a temetés megtörténtéig ülést tartani nem fog;

a székesfőváros lakosságát fölkéri, hogy a házaik gyászlobogókkal lássa el s azokat harmincz napon át tartsa kitűzve.

Gyász a vidéken.

A nemzet szívét megsibbasztó mély fájdalmat hűen visszatükrözteti a vidék is. A mily megható a magyarság fájdalma, oly fölemelő a részvét, a mely országszerte a genfi gyászhir nyomában támad. Városban, faluban, pusztán mindenütt bent és kint gyász van, minden fedél alatt. Csöndes az egész ország, mintha halotti temető volna, pedig csak egy halottat gyászol a nemzet, de ezt gyászolni fogja örökre.

A városok és megyék törvényhatóságát a főispánok rendkívüli közgyűlésre hívták össze, hogy az uralkodóház iránti részvétüknek és mély gyászuknak kifejezést adjanak. Sok város képviseltetni fogja magát a temetésen és koszorút helyez a ravatalra.

Színházak, vendéglők zaja mindenütt elnémult a vidéken, a templomok harangjainak szomorú zúgása hirdeti a mélységes gyászt és azt, hogy mily rajongón szerette a magyar nép királynéját. A temetés napján az ország valamennyi templomában gyásztisztiszteletet fognak tartani.

Elmaradt löcsei hadgyakorlatok.

A királyné halála következtében beszüntettek minden hadgyakorlatot. Előbb az a parancs érkezett *Lőcsére*, hogy a szepességi nagy hadgyakorlatokat *Beck* báró tábornagynagy vezetése alatt tartsák meg; utóbb azonban elrendelte a király, hogy be kell szüntetni a szepességi, galicziai és budapesti nagy hadgyakorlatokat. Az egész országban megszűnnek tehát a hadgyakorlatok és az egyes csapatok visszatérnek állomáshelyeikre. A szepességi hadgyakorlatok fővezetősége *Beck* báróval, a vezérkar főnökével élén már vissza is tért a császárvárosba.

Fejérváry és *Perczel* miniszterek, a kik szín-

tén a szepességi nagy hadgyakorlatok főhadiszállásán *Lőcsén* voltak, a gyászeset hallatára rögtön visszautaztak Budapestre.

Lőcsén már minden előkészület meg volt téve a király fogadására; épületek, kirakatok feldiszítve, fellobogózva. A mint szombaton késő esti órákban a gyász hire oda érkezett, azonnal hozzáfogtak a diszítések leszedéséhez, úgy, hogy vasárnap délre már a város külső képe a gyász színét öltötte magára.

A részvét.

Nemcsak a monarchia összes hivatalos és nem hivatalos testületei, magánosok, főrangúak, egyházi és világi hatóságok részvétiratai érkeztek az uralkodó és udvarhoz ezrével meg ezrével a gyászeset alkalmából, de a megdöbbentő hír vétele után az összes európai uralkodók, diplomaták s kormányok is siettek kifejezni mély részvétüket az uralkodók nesztoránál, *Ferencz József* császár és királynál. A legelső táviratok egyikét a pápa ő Szentsége küldötte, kit végtelenül fájdalmasan érintett a merénylet hire. Igen megleghangu részvét táviratot küldött *Vilmos* császár, mely terjedelmével kivált a többiek közül. Az uralkodók részvét táviratait mindaddig nem teszik közzé, míg felsőges urunk mindannyira nem válaszolt.

Viktória angol királynét a szomorú hír vétele után mély fájdalom fogta el s táviratban tudatta *Ferencz József* császár és királynál mély részvétét.

Németország annál bensőbbben vesz részt Ausztria-Magyarország fájdalmában, mert *Erzsébet* német fejedelmi leány volt.

A bécsi lapok a felejthetlen jó uralkodóné elhunyt felett érzett fájdalmuknak adnak kifejezést, gyászkeretben jelennek meg s egyértelműleg esedélják a király lelki nagyságát, önuralmát és bámulatos megnyugvását, melylyel a nagy esapást türi.

A főpapság is részvétét fejezte ki a trón előtt. *Vaszary* *Kolós* herezegprimás körlevélben tudatja egyházmegyéje papságával a gyászt, őt követik *Schlauch* bíboros nagyváradi, *Hornig* báró veszprémi, *Zalka* győri püspökök és a többi főpapok is.

Az udvari gyász.

A magyar hivatalos lap, a „*Budapesti Közlöny*” az udvari gyászra nézve a következőket teszi közzé:

Legfelsőbb rendeletre néhai *Erzsébet* császárné és királyné ő felségeért udvari gyász fog szombattól, folyó évi szeptember hó 17-dikétől kezdve hat hónapon át viseltetni, a következő változással: az első két hónapon át, azaz f. évi 17-ikétől bezárólag november hó 16-ig a legmélyebb, a következő két hónapon át, azaz folyó évi

november hó 17-től bezárólag 1899. évi január hó 16-ig a *mély* és az utolsó két hónapon át, azaz 1899-dik évi január hó 17-től bezárólag márczius hó 16-ig a *kisebb gyász*.

Az uralkodóház tagjaira a megrendítő csapás híre — mint az természetes is — rendkívül lesújtó hatással volt. A trónörökös Ferencz Ferdinánd rögtön Ö felségéhez utazott, hogy vigasztaló szavaival enyhítse a felséges Ur bánatát, de a fájdalom rajta is annyira erőt vett, hogy a király határozott kivánságára vidékre utazott és majd csak a temetés napján érkezik vissza Bécsbe. József főherceget és fenséges nejét szintén mélyen megrendítette a gyilkosság híre és megleghangu táviratban fejezték ki a királynak részvétüket, a mit különben az uralkodóház többi tagjai is egytől-egyig mind megtettek.

Nagyban hozzájárul az özvegy király nehéz helyzetének elviseléséhez, hogy gyermekei mind körülötte vannak s vigasztaló szavakkal könnyítik az uralkodó nagy fájdalmát.

A temetés.

Szeptember 15-én szállították Bécsbe az elhunyt királyné tetemét s a ravatalt a kapuczinusok templomában állították fel. A szerenésetlen véget ért felséges asszony temetése e hó 17-én délután 4 órakor lesz az előirt szertartások szerint. A temetésen a királyi család összes tagjai jelen lesznek s így a külföldi udvarok képviselőivel együtt száznál több fejedelmi személy lesz jelen a gyászszertartáson. A külügyminiszteriumhoz ezideig nem érkezett oly bejelentés, hogy valamelyik külföldi uralkodó személyesen jönne el a temetésre s ennek oka az, hogy királyunkat nagy fájdalmában megkímélni akarják a vendéglátás terhes kötelességeitől.

A magyar képviselőház 20 tagu küldöttséggel képviselteti magát, melyben valamennyi pártból választanak tagot.

A holttestet ideiglenesen a sirbolt előcsarnokában helyezik el. Jelenleg ott áll még a május 24-én elhalt Lipót főherceg koporsója. Ezt megáldják és az új sirboltba helyezik el, míg az így szabaddá váló helyet a királyné holttestének számára tartják fenn. A királyné a sirboltban nyugvó halottak közt a 127-ik lesz. Végleges helyét még nem állapították meg; valószínű azonban, hogy Rudolf trónörökös mellett fogják kijelölni nyugvó helyét.

Szobrot a királynénak.

A megrendítő véget ért királyné áldott emlékének érzében való megörökítése iránt mozgalom indult meg. Szobrot szándékoznak állítani a király-

nénak és pedig nemzeti közadakozásból. A királynék példányképeinek szobra oltára lesz a király és nemzet közti béke és egyetértésnek. Szébb oltárra, tisztábbra dicsőbbre nem teheti áldozati adományát a nemzet, ha gazdag, szegény egyaránt hozzájárul filléreivel a magyarok nagyasszonya emlékének érzében való méltó megörökítéséhez.

A szobrot az ujonnan fölszentelendő Erzsébet-templom előtti térre tervezik, mely templom az elhunyt királynő nevét viseli. Fölmerült az a terv is, hogy a budavári Szent-György-tér kiszélesítésével és Hentzi szobra elvitelével, e helyre állítsák fel a királyné szobrát.

Bárhol állittassék azonban fel, méltó lesz a szobor a nemzet szeretetéhez és ragaszkodásához. Alig két nap alatt több mint 75,000 forint gyűlt már össze. A királynő szobrára adományozandó összegeket a „*Független Ujság*“ szerkesztősége is elfogadja és a lapban való nyilvános nyugtázás mellett rendeltetési helyére juttatja.

Az adakozást megkezdi:

„*Független Ujság*“ szerkesztősége: 10 frt.

Glóriás asszonyunk...

*Glóriás asszonyunk! Patrónánk! Erzsébet!
Mérhetetlen gyászba roskad a te néped!
Vérző tetemednél . . . Sírvá oda térdel:
Tudd meg Magyarország, anyádat vesztéd el!*

*Gyilkos tör döfje le . . . Azt a szívet éppen,
Amely veled érzett, árva magyar népem!
Mely szent vala nekünk, makulátlan áldott,
Mely szeretetével annyiszor megváltott!*

*Hótiszta Madonnánk! Tele néma buval
Bolyongtál a földön töriskoszorúval!
S fekete felhőnek kullogott utánad
Immen mi felőlünk egy-egy falka bánat.*

*S neked oh anyánk, a magad gyásza mellett,
Mások könnyeit is letörölni kellett!
De mikor a föld is reszketett alattunk:
Mi azért szerető fiad maradtunk!*

*Keserű panaszt ma még a bánat elfojt,
Nemcsak a te véred, a miénk is elfolyt!
Kezedbe' lilionszál — fehér, mint te voltál:
Templomunkba' eztán így leszel az oltár.*

*S ha az égbe küldjük az imánkat eztán:
Rád akad az ott is s fogantja lesz tán!
Veled ugy-e ott is, véded a te néped,
Glóriás asszonyunk! Patrónánk! Erzsébet!*

Makai Emil.

MI UJSÁG?

A magyar nemzet gyászban. Ebben a rovatban, melyben a hét krónikáját keresi a szives olvasó, ne keresse mostan azt, a mit máskor találni szokott. Nincs most semmi ujság, csak szomorúság, sötét, mély, szivettépő gyász. Magyarország pátronájának, védőangyalának végzeteljes kimulásától amidőn remegő kézzel adunk kimerítő tudósítást, kimarad a lapból minden rovat, elmarad minden. A gyász angyala méla suhanással csak száll, száll házak, utcák, falvak és városok felett, fekete sötét leplet borítva e honfivérrel annyiszor áztatott földére a hazának. Csendes az ország, mintha halottak temetője lenne, pedig csak egy halottnak árnya jár közöttünk... oh! miért hogy ez a halott éppen az, a ki legdrágább mindnyájunk szívének! Gyászolj magyar nemzet, sohasem volt gyászkod, bánatod lesújtóbb, könnyüid zápora enyhíti az ősz uralkodó mélységes mély bánatát, a kinek Istenbe vetett bizalma, mély vallásos érzülete ad erőt özvegy-sége viselésére.

Főherceg mint lelkész. A müncheni Antonius-templomban szeptember 15-én Miksa szász herceg fog prédikációt tartani. A herceg, a ki katonai egyenruháját Isten szolgáinak ruhájával cserélte föl, mindössze huszonkét esztendő. 1892-ben még mint huszárhadnagy vett részt München pezsgő társas életében és négy évvel később már felszentelték pappá. A fiatal herceg mint felszentelt pap ment ki Londonba és ott főleg munkásköröknek tartott vallási szónoklatokat. Jelenleg Eichstättben lelkészkedik. Néhány nap mulva tartja első hitszónoklatát Münchenben, hol rövid évek előtt mint délezer huszárhadnagyot ismerték. A fiatal lelkész Albert szász király unokaöcsese.

Merénylet Lajos Viktor ellen. Fiuméből veszszük a következő hirt: Lajos Viktor főherceg az utóbbi időben néhány napig Abbaziában tartózkodott. A tengerparton sétálva, többször észrevette, hogy egy gyanus alak, a ki állandóan egy bot-puskát vagy bottört hordott magánál, utjában követi. A főherceg eleinte nem méltatta a gyanus alakot nagyobb figyelemre, de mikor az mindinkább közelébe igyekezett férközni, elhatározta, hogy ő maga elfogja. A gyanus idegen a legközelebbi sétánál ismét követte Lajos Viktor főherceget. Olyannyira a főherceg közelébe tolakodott, hogy az hirtelen visszafordulva, megragadhatta. Mikor az érezte, hogy a főherceg nála sokkal erősebb, csak azon igyekezett, hogy elmenekülhessen. Egy erőszakos rántással kiszabadította magát a főherceg kezei közül és futásnak eredt. Sikerült elmenekülnie Lovrana felé. Lajos Viktor főherceg maga mondta el a dolgot környe-

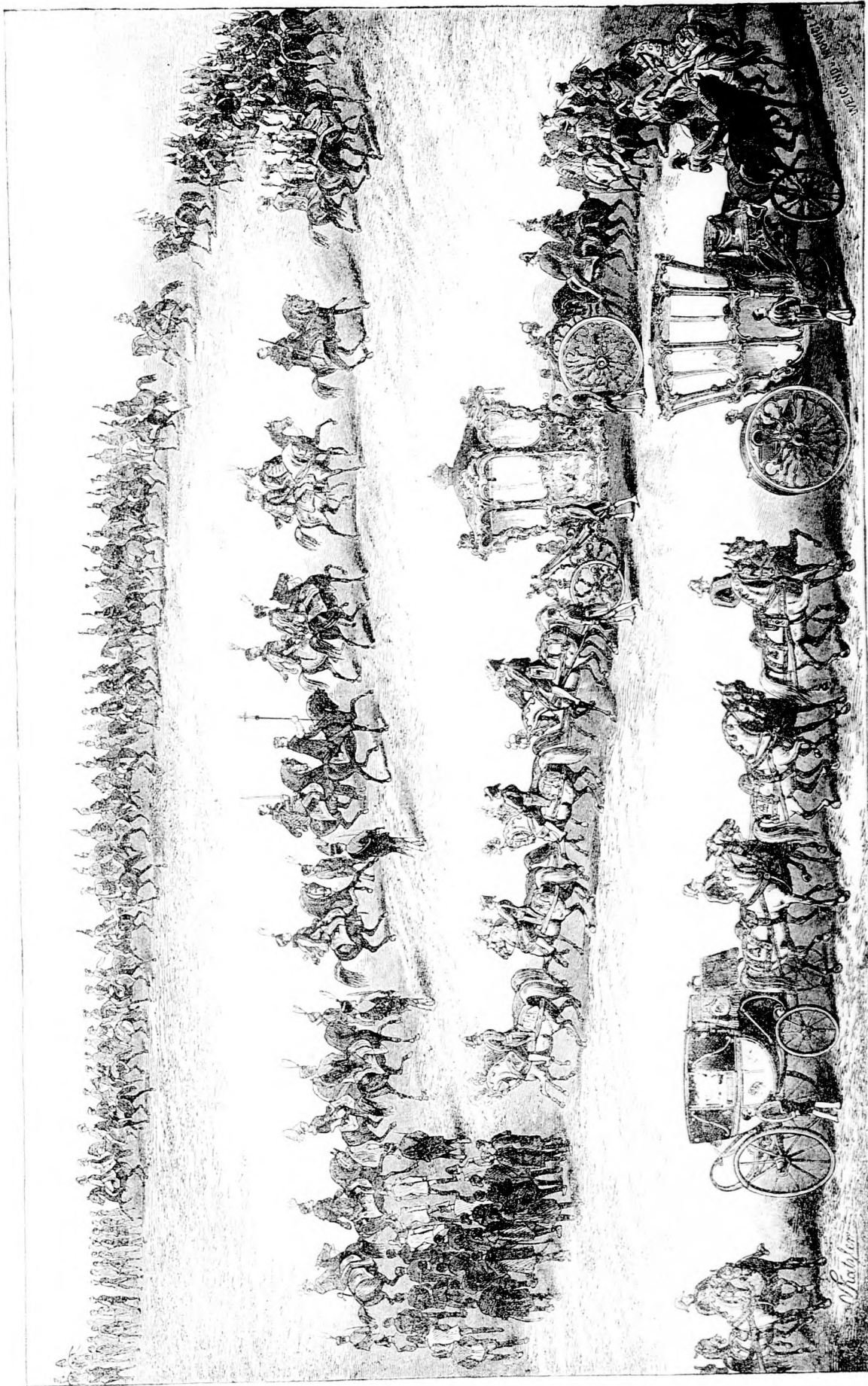
zetének, egyszersmind megtiltotta, hogy bárkit is értesítsenek felőle. A dolog nem is jutott volna nyilvánosságra, de Lajos Viktor főherceg a minap maga elbeszélte a dolgot. A merénylő kilétét nem is sejtik.

Tüntetés az olaszok ellen. Alig hogy köztudomású lett a királyné meggyilkolása és az, hogy a gyilkosságot olasz anarkista követte el, Fiumében, Triesztben, Laibachban és sok más helyen tüntetnek az olaszok ellen. *Trieszt*-ben esti hét óra tájban mintegy kétszáz ember vonult végig a főbb utcákon s mindenki azt hitte, hogy fölvonulásukkal gyászukat akarják kifejezni. Egy nagy vendéglő előtt követelték, hogy a zene hallgasson el s midőn kívánságuk nem teljesült, köveket dobáltak a zene-pavillonba, majd berontottak a kávéházi és éttermekbe s azokat teljesen elpusztították. — *Laibach*-ban a tüntetés valóságos zendüléssé fajult, több mint ezer német ember üldözőbe vett száz olasz munkást s a dohánygyár környékén valóságos esata folyt. Két zászlóalj katonaság verte szét a zendülőket.

Eihamvadt község. Kis-Poruba községben a múlt héten 60 lakóház és számos melléképület hamvadt el. A tűznek, a melyet egy pipázó ember gondatlansága okozott, három áldozata is van. Sztanka Istvánné a lángokba veszett, két gyermek pedig eltűnt. Azt hiszik róluk, hogy a tűzbe veszttek.

A Burg fehér asszonya. Erzsébet királyné halála felidézi mindenkinek az emlékezetében azt a mondat, a mely szerint a királyi palotában, Bécsben és Schönbrunnban, valahányszor a királyi családban halál van küszöbön, megjelenik a fehér asszony. Most, a királyné tragikus halálának hatása alatt, egyszerre eszünkbe jut, hogy ez év áprilisában a schönbrunni királyi palotában az őrt álló katona egy éjjel látta, a mint az első emelet ama termében, a melyek valamikor Zsófia királyhercegnőnek, a király anyjának lakosztályai voltak, világosság jelenik meg s egy fehér árny suhan végig a termeken. A katona megrettent, a palota másik oldalára sietett s ott észrevette a világosságot. Fölszaladt az első emeletre és akkor rémülve tapasztalta, hogy az üvegajtóban fehér árnyék suhog. Leszaladt az őrparancsnoknak jelentést tenni, de mire a termekbe mentek, semmi nyoma sem volt. Az esetről akkor jelentést tettek legfelsőbb helyen. A katonát, a ki a fehér asszonyt észrevette, később azon a címen, hogy őrhelyét engedelem nélkül elhagyta, szigorúan megbüntették.

Tűz a nyugoti pályaudvarban. Nagy tűz volt e hó 12-én éjjélkor a magyar államvasutak budapesti nyugoti pályaudvarán. A Ferdinánd-hidon tul, a pályaudvar aréna-uti oldalán levő nagy petróleumraktár kigyulladt s az egész épület, a benne volt petróleum-készlettel elégett. A raktár, a mely körülbelül nyolcezszáz négyszögméternyi területen állott, teljesen fenyőfából épült s minden valószínűség szerint a közvetlen közelében járó gőzmozdonyok ki-
röppent szikrájától gyulladt ki. A magasra felesap-
kodó láng és füst egészen pirosra festette a nyugoti égboltot s a szokatlan látvány nagy közönséget vonzott ki a veszedelem színhelyére. A raktár az épülettel együtt a bihar-szilágyi olajipar részvénytársaságé s biztosítva volt. Hogy a kár mennyi lehet, még nem tudják.

Hódoló díszmenet a koronázáskor.

A királykoronázás.

Nemzetünk életében kimagasló mozzanat volt az 1867. június 8-iki piros Pünkösöd napja, mely Európa legszebb fejedelmi asszonyát Magyarország királynőjévé koronázta. E nagy eseményről Koszorus költőnk, Jókai Mór emlékezik meg legméltóbban e soraiban:

A magyar királykoronázás ünnepe a legfényesebb nyilvánulása a magyar nemzeti életnek s mivel ennek színhelye most már Budapest, a fővárosi életnek is.

Maga az alapeszme, mely a koronázáshoz van kötve, — mióta a választott német császárság megszűnt — egyetlen a népek életében. Más országokban a koronázás ünnepén az ország nagyjai esküsznek hűséget a felkent uralkodónak. De a magyar király koronázási ünnepélyén a király esküszik hűséget a nemzetnek, a király tesz fogadást, hogy az ország törvényeit meg fogja tartani s másokkal is megtartatni; Szent-István birodalmát pedig a világ bármely részéből jövő ellenség ellen meg fogja oltalmazni.

A magyar király jelvényei: a korona, a palást, a kormánypálca, a pallos, az ország almája; mind ősi szent ereklyék, melyeknek varázsát a sok százados alkotmányos és létért való küzdelem biztosította.

A szertartás rendjét az országgyűlés határozza meg, miután maga a koronázási ünnepély is országos ülés számban megy. A parlament pedig ennél szigoruan megtartja a hagyományt. Már a koronázást megelőző napon megkezdődnek a szertartások. Az ország zászlósaí fölnyittatják a korona és egyéb jelvények szekrényeit s azoknak rendben találásáról jelentést tesznek a Felsőnek. Valamennyi vármegyéből felgyülekeznek Budapestre a megyét képviselő lovas bandériumok. A lánczhiddal szemben, a pesti Dunaparton van emelve a koronázási domb, melyhez az ország összes vármegyéi küldtek föl földet.

Uralkodó dicső királyunk koronázása napján már reggel öt órakor talpon volt az egész város s reggel hét órakor a díszfogatok sokasága s a pompába öltözött lovagok mind együtt voltak a királyi vár udvarán. Fél óra múlva harsogó trombitaszóval jött ki a várkapu alól egy csapat huszárság, utánuk az udvari apródok, a testőrség, a miniszterek és országnagyok, a császári és királyi Ház tagjai s azután a király, magyar tábornoki egyenruhában — mind lóháton. A bandériumok és a közönség lelkesült éljenzése fogadta a királyt. Utána jött a királyné ugyanabban a koronás üveghintóban, melyben felséges elődje járult a koronázás elé. A hintót nyolcz fehér ló vont lassu lépésben. A királynén fehér selyemruha volt, esipkével és gyémántokkal díszítve s a fején brillantoktól ragyogó korona. Utána hat pej lótól vont hintón a főudvarmesternő és azután a császári és királyi főhercegek és főhercegnők s a palotahölgyek. A menetet a magyar testőrség másik csapata zárta be. Az egész menet a budai plébánia-templom elé vonult, a hol a lépcsőzetnél a püspöki kar fogadta a királyt. Maga a koronázási szertartás egy óráig tartott. Az esztergomi

hercegprimás kente fel a király homlokát a szentelt chrysmával s a nádort helyettesítő miniszterelnökkel, gróf Andrássy Gyulával együtt helyezé fejére Szent-István koronáját, övezé dereka körül az ország pallosát s csatolta vállára az első királyné által himzett, szent alakokkal gazdag királyi palástot. Ez alatt Liszt Ferencz koronázási miséjét zengette a templomi kórus.

Mikor a megkoronázott király az oltár zsámolyáról fölemelkedett, a magyar miniszterelnök hármas „éljen“ kiáltással üdvözlé a fölkent uralkodót, mit a templom százszorosan zengett vissza; de az éljenkiáltás kihatott az utezára s aztán végigzugott az egész városon. E szertartás után a királyné, kinek vállát érinté a korona és fenséges gyermekei viszatértek a palotába: a megkoronázott király pedig az ország nagyjaival, a testőrség által kísérve, gyalog a Szent-János vagy mai szokásos nevén a helyőrségi templomig vonult; az uteza nemzetiszínü posztóval volt bevonva. A magyar pénzügyminiszter lóháton ülve, két zaeskóból arany és ezüst koronázási emlékpénzeket szórt a sokaság közé, mely a díszmenet elvonulása után, hagyományos szokás szerint nekiesett a szőnyegültszolgáló posztónak s azt késekkel feldarabolta emlékül. A Szent-János templomban a koronás király a tanácsosai által ajánlott kitünőségeket Szent-István kardjával „aransarkantus vitézekké“ ütötte.

S ekkor megkezdődött az alkotmányos eskütételre való felvonulás: a budai vizikaputól, az Albrecht-uton, a lánczhídon végig egész az eskütérig.

A plébánia-téren lépcsőzetes emelvény volt felállítva s drága szőnyegekkel leterítve: ennek a két oldalán foglalt helyet az országgyűlés mindkét háza. A király az emelvényhez érve, könnyedén leszökött lováról s szilárd lépésekkel haladt fel az emelvényre. Előtte a főlovászmester haladt az ország pallosával s a püspök az apostoli kereszttel. Utána az érsekek, a miniszterek és a testőrök kapitánya. A püspökök és a főnemesek lóháton ülve fogták körül az emelvényt. S itt az Isten szabad ege alatt, arczczal napkeletnek fordulva, jobbát három felemelt ujjával az égre tartva, baljában a feszületet szívéhez szorítva mondá el a király a hercegprimás előmondása után a hitlevélre tett esküt, melyben magát az ország alkotmányának megtartására kötelezi. Az egész közönség fedetlen fővel, mely csendben hallgatta az esküt. Az eskütétel után a miniszterelnök jelt adott az üdvriadalra, melyet tul nem birt harsogni sem a sortüzelés, sem a dobok pörgése s a Szent Gellérthegy ágyui is csak emelni birtak. Ezen esemény emlékére nevezzük az egykori plébánia-tért „Eskü-tér“-nek.

Az eskü letétele után az apostoli király ismét leszállt az emelvényről, felült a lovára s a díszmenet az előbbi rendben vonult a koronázási domb felé. Ideérve, a király gyors vágatással fölnyargalt a koronázási dombra. A fehér paripa, mintha maga is tudná, milyen magasztos tény eszközeül volt kiszemelve, fenn a dombon folyvást fél lábára ágaskodva toporzékolt. A király (első lovas az országban) bizton ülve a nye-

Koronázási ebéd.

regben, fordítá a paripáját a világ négy sarka felé, megtéve a hagyományos négy vágást Szent István pallosával annak jeléül, hogy ezt az országot bármely oldalról fenyegető ellenség ellen is meg fogja védelmezni.

Ez volt a befejezése a korszakot alkotó alkotmányos nemzeti ünnepély hivatalos alakjának.

Következett rá a formaszertinti királyi ebéd a budai várban, melyben az ételeket csak felhordták és kivitték. Ez is a programba tartozik s ez fejezi be az ünnepélyt.

A pesti Városligetben pedig megtartották a hagyományos néplakomát, az ökörsütést és borosztogatást.

A koronázás alkotmányos fontosságú ünnepélye után következett másnap a főváros örömnépe, mely a legszebb népies jelenetek sorozatával kezdődött. Még akkor Buda és Pest két külön város volt, a két főváros vonult a király elé, a nép ajándékait hódolata jeléül bemutatni.

A főljánló küldöttséget az országgyűlés elnöke és a kalocsai érsek vezették a királyi pár elé, a keneteljes szónoklat s az arra adott kegyes válasz után megkezdődött a felvonulás.

A főváros hódolatának bemutatása után jöttek a lovas bandériumok. Elöl a főlovászmester fehér paripán, utána Pest és Buda lovasai, majd a jász-kunok, kiket főkapitányuk vezetett, a Lehel kürtjével oldalán, párducz-kaczagánnyal a vállán, igazi mintaképe az ős magyar daliának és végre a megyék bandériumai; a hány, annyiféle díszmagyar ruhában, mindegyik zászlótartója saját vármegyéje ezimerét lobogtatá fennen és hajtá a királyi pár előtt. Ez már igazi nagy nemzeti ünnep! Ilyen magasztos jelenetet a magyar népéletből egy ember csak egyszer lásson az életében, hogy azt soha el ne felejtse!

Apróságok a királyasszonyról.

Harmincz esztendőn keresztül Magyarország minden ujságjának esemegéje volt, ha a királyasszonyról valami kedves hirt ujságot lehetett hallani. Tele vannak a hasábjai ilyen elszórt kedves históriákkal, a melyek most megint aktuálisakká váltak. Kedves emlékek egy szomorú alkalomból. Egy bobrétárávalót kiszedegettünk a régi foliánsoknál és itt közöljük.

Kedves magyar leányunk.

A hetvenes évek vége felé a királyi család a szokottnál is hosszabban időzött Gödöllőn s gondos körültekintéssel kezdték meg Valéria királykisasszony komolyabb nevelését s oktatását. A magyar királynak magyar földön született lánykája magyar nyelven ismerkedett meg a tudományokkal s mindazzal a széppel és jóval, melyeknek mindenkor valódi kincsesháza volt fogékony, nemes lelke.

Nevelőnője Korniss grófnő volt, ez a fenkölt lelkű erdélyi magyar hölgy, míg oktatása teljesen Rónay Jácint püspökre, a kiváló magyar tudósra volt bízva, kit annak idején Rudolf tronörökös mellé a minisztertanács

ajánlott a magyar történelem tanárául. Különben a kis királykisasszony, vagy mint felséges szülői nevezték: „kedves magyar leányunk“ — egész udvartartása magyar volt.

A királyné kívánságára az egyes tantárgyakat is magyarul tanulta Valéria főhercegnő.

— *Leányommal naponként magyarul imádkozzék. Azt akarom, hogy vallásos, de ne vakbuzgó legyen. A vallás vigaszára az élet folyamán mindnyájunknak nagy szüksége van!*

Ez volt királynénk utasítása — Rónaynak.

A királyné felköszöntője.

Ráday Pál gróf Gödöllőnek a hetvenes években szolgabirája, 1873 november havában hivatalos volt ő felségeikhez ebédre. Az egyik szárnysegéd folyton kínálgatta Rádayt borral, úgy, hogy a király is észrevette.

Igyék gróf ur! Hisz egy pohár bor a hazáért meg nem irt! — Ráday meglepetve nyult poharához.

Felsőes uрам, engedje meg, hogy a költő szavait tovább fűzhessem: *A legelső magyar ember a király! Éljen a király!*

S már üríteni akarták a poharat, midőn királynénk szólt közbe mosolyogva: *Hadd folytassam én is: Addig éljen, míg a honnak él!*

A királyné nagyon szerette a költői műveket. Kivált Heine német versírónak munkái sohasem hiányoztak az asztaláról. Eötvösünk költeményei szintén kedves olvasmányai voltak; sőt ő maga is irt hangulatos verseket.

Eddig csak egyetlen verse jutott nyilvánosságra, a mikor Ischl mellett egy Mária-képre irt néhány sort. Ezt a verset most is sokan olvassák ott és nem is sejtik, hogy Erzsébet királyasszony írta. A kis verseeske így hangzik:

Oh Mária fohászodunk
Tekints alá a völgybe
S e kis lakot Miasszonyunk
Védő karoddal fűdd be.
Ha száz vihar ront, száz halál
E kiseded házikóra,
A míg te véded, bizton áll,
A te kegyelmed óvja.

Mikor 1859-ben Lacroma szigetén időzött, írta a következő kedves kis költeményt:

Szigetkém hullámsíkon áll,
Ott zajg az Adria körötte,
Egy bájoló kis ideál,
A mint szerelem álma szötte.

Oh szép sziget, esöndes magány,
Megtört sziveknek pihenője,
Hol öröm, s béke volt tanyám,
Lelkem sajog, hogy válok tőle.

Az erdő zeng, s a tenger im
Csodás melódiákat hallat,
Lenn, Dél arany vidékein
Kél lágyan balzsamos fuvallat.

Az utolsó mosoly.

Rudolf trónörökös szomorú halála óta ritkán mosolygott a királyné. Finom tulérzékeny lelkületén rendkívül mély nyomokat hagyott egyetlen fia szerenésével vége.

Az udvar estélyeit nem szívesen kereste föl és a krónika följegyezte azt az egyetlen esetet, mikor a királyné mosolygott, Budán történt, még Wekerle miniszterelnöksége korában. A királyné Wekerlével beszélgetett és a miniszterelnök egy tréfás megjegyzésén mosolygott.

A király ott állott a közelben. Észrevette a ritka eseményt, mely egészen boldoggá tette.

— Az én királyném nevet?

E szavakkal fordult a felséges ur Erzsébet királyné felé és hálás tekintetet vetett Wekerlére, a ki ennek az örömmek az okozója volt.

A Független Ujság 36. számában közölt számrejtvény megfejtése:

Kaparj kurta, neked is lesz.

Helyesen fejtették meg: Unger Kornél, Nikodem Vilma, Bogdán Márton, Gombkötő Margit, Gombkötő N. János, Nagykaszap Kálmán, Bánkövy Béla, Molnár Lajos, Kiss Anna, Molnár Sándor.

A sorshuzásnál Nagykaszap Kálmán (Alsó-Nyáregyháza) neve jött ki elsőnek, kinek a czímére Burnett J. „A kis lord” ez regényét postai úton megküldöttük.

LEVELES-SZEKRÉNY.

ifj. M. J. tanárjelölt urnak. Levele vételekor az alkalmi vers már ki volt szedve s így a vers — sajnálatunkra — későn érkezett. — III. sz. előfizető. A jegyzői pályára lépőktől hat gimnázium, reál, vagy polgári iskola jó sikerrel való elvégzését követelik meg. Mielőtt a jegyzői vizsgára engedik, egy évig kell mint jegyzőségnek valamely községi jegyzői hivatalban működnie. Postatiszti pályára lépőknek már érettségi bizonyítvánnyal kell bírniok. A postasegédtsztek hat és postaltisztek négy középiskolai osztály elvégzése után vétetnek fel. — B. H. A gazdag R. jelenlegi tartózkodási helyét nem tudjuk, mert folyton utazik mostanában. A herezegi udvaroknál annyian keresnek folyton alkalmazást, hogy sikerrel aligha járna a próbálkozása. — Sorsjegyek iránti tudakozódásokra a jövő számunkban válaszolunk. — S. M. urnak. Az idén már nem veszik fel a tanfolyamra, mert a jelentkezés határideje szeptember 1-én lejárt. — Kováts J. urnak. A ruhából a pécétfoltokat benzinnel való bedörzsöléssel el lehet tüntetni; a benzint valamely droguia üzletben megrendelheti, van ilyen üzlet Temesvárt is, nem kell azért épen Budapestre írni.

Budapesti piaci árak.

Budapest, szeptember hó 17-én.

Gabona. (Árak métermázsánként értendők.) Buza 76—81 kg úszavidéki 9.10 frttól 9.55 frtig, pestvidéki 9.00 frttól 9.45 frtig fehérmegyei 9.20 frttól 9.55 frtig, békai 8.80 frttól 9.45 frtig bányási 8.60 frttól 8.80 frtig.

Rozs 70—72 kg. 6.95 frttól 7.00 frtig.

Árpa: takarmánynak 60—62 kg. 5.30 forinttól 5.65 frtig égetni való 62—64 kg. 6.50 frttól 7.20 frtig, sörfőzdei 64—66 kg. 7.50 frttól 8.50 frtig.

Zab 39—41 kg. 5.65 frttól 5.75 frtig.

Tengeri 78—82 kg. 5.15 frttól 5.20 frtig.

Liszt ára 100 kg.-ként.

Sz.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
	16.10	15.60	15.00	14.40	13.50	12.75	11.70	9.85	5.15

Buzakorpa, finom 4.50-4.55, durva 4.00—4.15 frtzsákkal együtt.

Marhavásár fizetnek páronként: elsőrendű jármos ökörért 317—355 frtig; középminőségűért 270—295 frtig; gyenge minőségűért 200—240 frtig; hizott magyar és tarka ökör jobb minőségű mm.-ként élősúlyban 30—35 frtig, hizott magyar és tarka ökör középminőségű 28—32 frtig. Fejős tehén, magyarfajta 28—30 forintig, tarka 20—23 frtig mmként. Élő borju 1 kgr. élősúlyért fizetnek minőség szerint 28—46 krt. Vágott borju 1 kgr. hussúlyért fizetnek 56—59 kr.

Sertésvásár. (Kőbánya.) 100 kgr.-kint élősúlyban 4% és 45 kgr. levonás az életre. Elsőrendű 300—380 kgr. nehéz sertésért 59—59½ frt., vidéki sertés könnyű páronként 250 kilóig 60—60½ frt.

Baromfivásár. Lúd, sovány, páronként 1.80—2.70 frtig, kacsza 1.80—2.80 frtig, tyúk 1.00—1.20 frtig, csirke 65 kr.-tól 120 krig, kappan 1.80—2.50 frtig, pulyka 1.60—5.00 frtig.

Vegyesek. Tojás 100 drb. 2.20—2.50 frt. Szalonna 58—62 krajczár. Vaj Ia. 810—120 kr., IIa. 70—110 kr. Olvasztott vaj 60—60 kr. Mész sárga csurgatott 40—70 kr. Burgonya sárga 19.0—2.25, rózsza 1.30—1.80, közönséges 1.10—1.50 kr., paprika 30—60 frtig, hüvelyes paprika 18—52 frtig métermázsánként.

Juhvásár: hizalt ürü páronként 20.00—22.00 frt, feljavított juh 16—18 frt, kiverő juh 11.00—13.00 frt, kecske 13—15 frt.

Egyéb magvak: málk 33—40 frt; bab fehér nagyszemű 6.90—7 frt, apró 7—11.00 frt, tarka 6—6.60 frt, lenese 8—9 frt, borsó héjas 10.50—13.60 forint, köles 4.75—4.75 frt, kendermag 7.95—8.00 frt, repce 13.00—13.50 frt. Lóhere 35—42 frt mm.-ként.

Takarmányvásár. Réti széna 2.20—2.80 frt, muhar 2.15—2.50 forint, zsupszalma 1.50—1.70 frt, alomszalma 1.30—1.65 frt.

Bőrök. Ökörbőr száraz 11—18 kgként 84—92 frtig, tehénbőr száraz 84—92 frt. Nyers ökörbőr (20 kg.-tól 35 kg.-ig) 32—37 frtig, tehénbőr nyers (20 kg.-tól 45 kg.-ig) 33—41 frtig. Juhbőr gyapjas, páronként 32—34 frt.

ELSŐRANGU HAZAI GYÁRTMÁNY.

Pontos cím:

ELSŐ MAGYAR
GAZDASÁGI GÉPGYÁR
részvénytársulat
BUDAPESTEN.

Gőzcséplők

Magyarország legnagyobb és egyedüli
gazdasági gépgyára,
mely a gazdálkodáshoz szükséges
összes
gazdasági gépeket gyártja.

Rendelések megtétele előtt kérjük minden szakszavagó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni.

RÉSZLETES ÁRJEGYZÉKKEL
és szakszerű felvilágosítással díjmentesen szolgálunk.

Szecskaavagók Morzsolok

ORSZÁGOS MAGYAR KÖLCSÖNÖS BIZTOSÍTÓ-SZÖVETKEZET

BUDAPESTEN, VIII. ker., József-körut 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: Teleki Géza gróf. Alelnök: Csávossy Béla. Igazgatósági tagok: Andrássy Géza gróf, Bujanovics Sándor, Desseffy Aristid, Püspöky Emil, Rubinek Gyula, Szentkirályi Kálmán, Szilassy Zoltán, Szónyi Zsigmond, Teleki Sándor gróf. — Vezérigazgató: Szónyi Zsigmond.

Az Országos Magyar Kölcsonös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint híven megfelel hivatásának: folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes megelégedését vívta ki magának, az

épület és átalány (pauschal) biztosításnál

rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kinstári bélyeggel; minden más illeték kizárásával.

A szövetkezet elfogad

6 és 12 évre szóló jégbiztosításokat

is és a feleknek 6 éves biztosításnál 10%, 12 éves biztosításnál 20% díjengedményt ad, mely a díjból évről-évre levonatik. A jégbiztosítási feltételek mindenben a gazdák kívánalmainak felelnek meg.

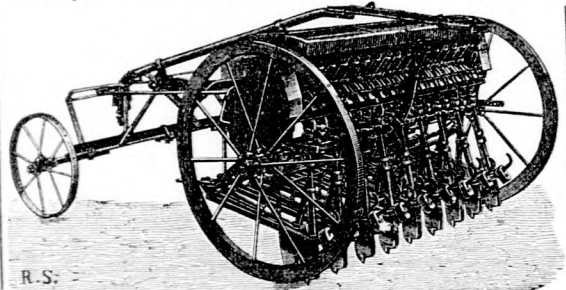
Kis gazdák, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlattal termésüket biztosítják 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapestben, (József-körut 8. sz.) és a vidéken létesített ügynökségek.

A vetési időnyre ajánlom **SACK RUDOLF** legújabb rendszerű

sorbavetőgépeit,

melyek KISBÉREN és LÉVÁN múlt év őszén tartott nemzetközi versenyek alkalmából első díjjal lettek kiüntetve.

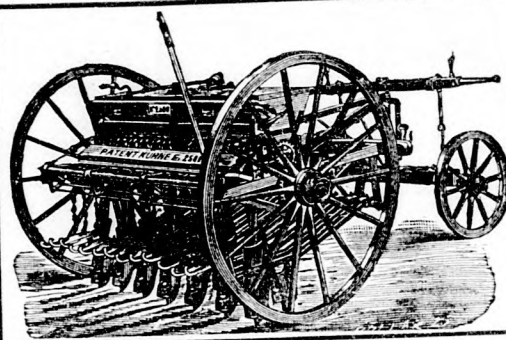

(IV-ik osztály), melyek úgy vannak szerkesztve, hogy azokkal sik vagy dombos talajon minden magfélélt tetszőszerinti mennyiségben tökéletes egyenletesen lehet elvetni, anélkül, hogy a vetőszekrényt beigazítani, merítő vagy fogaskereket cserélni kellene. Sack Rudolf valamennyi sorbavetőgépe felette könnyen járnak, nagyon szilárdan vannak készítve, igen tartósak és kívánatra előkormányval is kaphatók.

Mindenemű Sack eke, borona, szórvetőgép és talajmivelési eszközök választékban van raktáromon és eredeti minőségben az itt látható védjegy-egyenlő csak nálam szerezhető be. Legújabb árjegyzékem éppen most jelent meg és kívánatra legszívesebben szolgálom azzal ingyen és bérmentve.

PROPPER SAMU,

Sack Rudolf magyarországi kizárólagos képviselője,
Budapest, V., Váci-körut 52.

KÜHNE E. gazdasági gépgyára MOSONBAN.

Ajánlja a bekövetkező őszi évadra:

Sack-rendszerű aczélekeket, egyes-, kettős- és hármasekeket, Laacke-féle szántóföld- és rétboronait és hengereit,

eredeti „HUNGÁRIA DRILL”,
hegyes vidékre „MOSONI DRILL”,
kisgazdáknak „JUBILEUMI DRILL”
sorvetőgépeit leszállított áron. 18500 drb. használatban.

Mindenemű rostait, szelelőit, konkolyozóit.
UJ! Burgonya osztályozó gépek!

UJ! Répafejelő gépek, cukorrepatermelők részére!
Legjobb „Rapid” darálóit, szecska- és répavágóit,
morzsoló és takarmány-füllesztőit.

KÜLÖNLEGESSÉG: Takarmánykamra-berendezések.

Uj, teljes nagy árjegyzékek kívánatra bérmentve.

Főraktár: BUDAPEST, VI., Váci-körut 57 a. szám.

A NAGY KRACH!

New-York és London

nem kimélték meg az európai szárazföldet és ezért egy nagy ezüstárúgyár indítatva érezte magát, hogy az egész készletet csak a munkáerő egy kis kárpótlása ellenében eladja. En meg hatalmazva vagyok ezen megbízást teljesíteni. En tehát bárkinék megküldöm a következő tárgyakat pusztán a kárpótlásért, 6 frt 60 krért; és pedig:

- 6 darab finom asztali kés, valódi angol pengével,
- 6 „ amerikai szab. ezüst vellát egy darabból,
- 6 „ „ „ „ evőkanalat,
- 12 „ „ „ „ kávéskanalat,
- 1 „ „ „ „ levesmerőt,
- 1 „ „ „ „ tejmerőt,
- 2 „ „ „ „ tojás-serleget,
- 6 „ angol Viktoria-tálcá,
- 2 „ igen hatásos gyertyatartó,
- 1 „ teaszűrőt,
- 1 „ finom cukorporzó

44 drb összesen 6 frt 60 kr.

Mind e fenti 44 tárgy előbb 40 forintba került és most csak 6 frt 60 kr. minimális áron kapható. — Az amerikai szabad, ezüst egy kívül-belül fehérém, mely ezüst színét 25 évtizedig is megtartja, a mért szavatolattal. Legjobb bizonyíték, hogy ezen hirdetés

nem csalás. Kötelezem magam itt, a nyilvánosság előtt, bárkinék, kinek az áru nem tetszik, a pénzt visszaadni és senki sem mulassza el azt a kedvező alkalmat, hogy ezen diszes garnitúrát megszerezze, mely gyönyörű

alkalmi és nászajándékul,

továbbá minden jobb háztartásba kiválóan alkalmas.

Egyes egyedül kapható

HIRSCHBERG A.-NÁL az egy. amerikai szab. ezüst-
gyárak főigazgatója
Wien, II., Rembrandtstrasse 19—17. Telefon 7114.

Szétküldés a vidékre utánvétellel vagy az összeg előzetes beküldése ellenében.
Ehhez **TISZTÍTÓPOR 10 kr.**
Valódi csak az oldalt látható védjeggyel (egészségi íem).

Kivonat az elismerő levelekből:

A küldeményt megkaptam s nagyon meg vagyok vele elégedve, kérek még egy küldemény remek garnitúrát 6 frt 60 krért. Kolozsvár, *Báró Bánffy*.

A remek garnitúrával teljesen meg vagyok elégedve. Lufbach, *Bartusch Ottó*, kapitány a 37. gyalogezrednél.

A küldeményt megkaptam és azzal teljesen meg vagyok elégedve, kérek még egy ugyanilyen küldeményt. Bozovics, *Keresztés Sándor*, főszolgabíró.

Mult évi forgalom 25223 métermázsá.

Felhívjuk a t. cz. gazdaközönség figyelmét
a budapesti

gyapju-aukeciókra,

melynek idei **második** sorozata

szeptember hó 21. és 22-én

fog megtartatni. Az aukeziókra felkű-
dött és „Gyapjuárverési vállalat Budapes-
ten, Dunaparti teherpályaudvar” czimzett
gyapjuküldemények a M. Á. V. összes vonalain
tetemes díjkedvezményben valamint ingyen rak-
tározásban részesülnek.

Mindennemű felvilágosítással szolgál:

Heller M. s Társa

Budapest, V., Erzsébet-tér 13.

ALFA SEPARATOR (RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG)
ezelőtt **PFANHAUSER & Co.**
ALFA-SEPARATOROK (LEFŐLŐZŐ-GÉPEK)
MINDENMŰ TEJGAZDASÁGI ESZKÖZÖK.
Tejgazdasági telepek teljes felszerelése.
* **BUDAPEST** *
VII. ERZSÉBET-KÖRÚT 45.
(ROYAL SZÁLLODA)

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, Budapest, V. Alkotmány-utca 31.

Több évi tapasztalat után be-
bizonyult, hogy a világ legjobb s
eddig felülmulhatatlan és legtökélete-
sebb, a tartósságánál fogva a legolesőbb
permetezőgép a „VERMOREL“-féle valódi

ECLAIR

peronospora permetező mely eddig minden ver-
senynél az elsődíjat nyerte el.

Kizárólagos magyarországi képviselő szövetkezetünkél.

Ára 20 forint csomagolással.

AUSSIGI I^a „RÉZGÁLICZ“

jegeczekben vegytiszta a peronospora elleni
védekezésre a gyakorlatban eddig leg-
jobbnek bizonyult gyártmányt és egyéb
permetező anyagokat szavatolás mellett,
ugy szintén „Raffia hancsot“, legjutá-
nyosabb árban ajánlunk.

MEGJEGYZÉS.

Szőlőpermetezés céljából szövetkezetünk
által szállított és igazolványunkkal el-
látott rézgálicz küldeményeket a M. Á.
Vasutak circa 40% díjkedvezményvel
szállítják.

I^a Rézgálicz 98-99%

jegeczekben és örölve és egyéb permetező anyagok továbbá

Szuperfoszfát,

chilisalétrom,
kénsavas-káli,
kénsavas-ámmon,

Szőlőtrágya-compositio

és egyéb műtrágyaféléket legjutányosabban ajánl:

a „Hungária“ műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság Budapest, Váci-körút 21.

„Patria“ irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Budapest, (Köztelek.)